

Politické myšlení u Hannah Arendtové

Autorka si klade za cíl podat celkový pohled na tvorbu Hannah Arendtové a zpracovat její stěžejní témata, která v diplomové práci tvoří témata jednotlivých kapitol. Autorka dokázala v úvodních kapitolách citlivě propojit peripetie života Hannah Arendtové s jejím myšlenkovým vývojem. Autorčino zpracování biografických motivů je nutno ocenit proto, že se nejedná o životopis s pouhým výčtem dat a událostí, jak je to běžné v úvodech diplomových prací, nýbrž o intelektuální biografii, která má připravit terén pro další části diplomové práce. Autorka zde využívá relevantní sekundární literaturu a dokáže ji organicky začlenit do výstavby svého textu. Sympatické je i to, že autorka projevuje znalost kulturních souvislostí, když např. hovoří o „české Hannah Arendtové“, tedy o Boženě Komárkové (s. 25).

Část nazvaná „Lidská podmíněnost“ se věnuje tématům, jako je činný život, veřejná a soukromá oblast, soukromé vlastnictví, práce, které v díle Hannah Arendtové vytvářejí síť podmíněností, jež z lidské bytosti činí bytost v principu otevřenou. Autorka postupuje pečlivě, když představuje způsob, jímž Hannah Arendtová s těmito pojmy pracuje (ukazuje se např. jejich etymologie a jejich významové posuny během jednotlivých historických období). Na okraj můžeme poznamenat, že by stálo za to, kdyby se více konfrontovala interpretace, kterou předkládá Arendtová, se samotným interpretovaným autorem. Např. na s. 35 (kritika Marxe postavená na tvrzení, že Marxova teorie nabízí nesnesitelnou alternativu mezi produktivním otroctvím a neproduktivní svobodou): Arendtová nepřihlíží k Marxovým Grundrisse a jiným dílům, kde se píše o plném uvolnění tvořivých lidských sil v komunismu a zároveň o existenci „nutné práce“ v osvobozené společnosti, která vyplývá z potřeby látkové výměny mezi lidskou společností a přírodou.

Další dvě části pojmenované „Tradice politického myšlení a krize moderní společnosti“ a „Masová společnost, totalitarismus, zlo“ mají metodologicky stejný charakter jako část předchozí. Stálo by však za úvahu, zda v rozhodujících pasážích, jako je např. pasáž věnující se pojetí dějin, více nezohlednit myšlenkové zdroje, z nichž Arendtová vychází. Pokud se hovoří o tom, že Arendtová pojímá člověka jako bytost směřující ke smrti, pak je otázka, proč tu chybí odkaz na Martina Heideggera a jeho Bytí a čas, v němž se nalézá velmi podobné vymezení lidské bytosti (bytí-ke-smrti). V úvodu jsme četli o celoživotním vztahu Hannah Arendtové k Martinu Heideggerovi, ale v dalším textu se de facto nepromýšlí filosofický či myšlenkový vztah mezi nimi. Tento vztah se týká kruciólního filosofického významu díla Hannah Arendtové, totiž její reinterpretační filosofie Martina Heideggera takovým způsobem, že jeho základní pojmy se staly prvky liberální politické teorie. Hannah Arendtová tím oponuje myslitelům, kteří vidí spojitost mezi Heideggerovou filosofií a národně socialistickým hnutím s jejími mýty půdy, původnosti nebo národní pospolitosti (např. Karl Löwith).

Souhrnně se dá říci, že by se v předkládaném textu mohly objevit aspoň v náznaku určité možné směry kritiky určitých míst u Hannah Arendtové, a to především v souvislosti s jejím pojetím totalitarismu, které bylo a je předmětem diskusí nejen v politické teorii, ale také v historické vědě (např. otázka, nakolik všednodennost v dobách stalinismu odpovídá koncepci totalitarismu Hannah Arendtové. Viz např. dílo americké historičky Sheily Fitzpatrickové, česky vyšla kniha „Za obzor totalitarismu“.) Tyto motivy by se měly zohlednit zvláště v případě, že autorka bude svou práci dále rozvíjet.

Přes tyto výhrady práci doporučuji k obhajobě.